

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2000/5

Karar Sayısı : 2003/65

Karar Günü : 18.6.2003

Resmi Gazete tarih/sayı: 8.5.2004/25456

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 7.1.1932 günlü, 1918 sayılı "Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun"un 27. maddesinin 3217 sayılı Yasa ile eklenen dördüncü fıkrasında yer alan "Bu fıkradaki miktarı, Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yayınlanan 'Toptan Eşya Fiyatları Yıllık İndeksi'ndeki artışlar oranında artırmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir. Bu kararlar Resmi Gazete'de yayımlanır" tümcelerinin, Anayasa'nın 7. ve 38. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Toplu kaçakçılık suçundan açılan kamu davasında, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırılığı iddiasını ciddi bulan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

1918 sayılı Yasa'nın 27. maddesine 5.6.1985 günlü, 3217 sayılı Yasa ile eklenen, itiraz konusu tümceleri de içeren dördüncü fıkra şöyledir:

"İkinci fıkranın uygulanmasını gerektiren durumlarda; mal veya eşyanın özel kanunlarla veya (...) ihracat rejimi kararlarıyla memlekete ithal veya ihracı yasaklanmamış olmakla birlikte gümrüklenmiş piyasa değerinin otuz milyon (Beşyüzaltmışbeşmilyon) lirayı geçmemesi ve tekele tabi maddelerden olmaması halinde, ikinci fıkradaki ağır hapis cezasına hükmedilmeyip sadece üçüncü fıkraya göre ağır para cezasına ve mal veya eşyanın müsadereğine karar verilir. Bu fıkradaki miktarı, Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yayınlanan 'Toptan Eşya Fiyatları Yıllık İndeksi'ndeki artışlar oranında artırmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir. Bu kararlar Resmi Gazete'de yayımlanır."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında Anayasa'nın 7. ve 38. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Mustafa YAKUPOĞLU, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK, Rüştü SÖNMEZ, Ertuğrul ERSOY ve Tülay

TUĞCU'nun katılımlarıyla 9.2.2000 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralları, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- İtiraz Konusu Kuralların Anlam ve Kapsamı

1918 sayılı Yasa'nın 27. maddesinin ikinci fıkrasında, toplu kaçakçılık suçu tanımlanarak bu suç için ağır hapis cezası öngörülmüş, üçüncü fıkrasında ise ayrıca ağır para cezasına hükmolunacağı, kaçak eşya ve maddelerin de müsadere edileceği belirtilmiştir. Anılan maddeye 3217 sayılı Yasa ile eklenen dördüncü fıkra, ikinci fıkranın uygulanmasını gerektiren durumlarda, mal veya eşyanın özel yasalarla veya ... ihracat rejimi kararlarıyla memlekete ithal veya ihracı yasaklanmamış olmakla birlikte gümrüklenmiş piyasa değerinin yasada belirli miktarı geçmemesi ve tekele tabi maddelerden olmaması halinde, ikinci fıkradaki ağır hapis cezasına hükmedilmeyip sadece üçüncü fıkraya göre ağır para cezasına ve mal veya eşyanın zoraltımına karar verileceği, fıkradaki miktarı, Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yayınlanan Toptan Eşya Fiyatları Yıllık İndeksindeki artışlar oranında arttırmaya Bakanlar Kurulu'nun yetkili olduğu, bu kararların Resmî Gazete'de yayımlanacağı öngörülmüştür.

Öğretide, suçun kurucu unsurlarının sayısı ve özü hususunda, görüş birliği olmamakla birlikte, bu unsurlar yanında suçun varlık ya da yokluğuna etki etmemesine karşın onun ağırlığını azaltan veya çoğaltan kimi unsurların varlığı kabul edilmekte ve bunlara "ikinci derecede unsurlar" ya da "suça tesir eden haller"denilmektedir.

1918 sayılı Yasa'nın 27. maddesinin dördüncü fıkrasının ilk cümlesinde yer alan koşullardan biri olan, suça konu eşyanın gümrüklenmiş piyasa değerinin tutarı, suçun varlığına ya da yokluğuna etkili olmamakla birlikte sonuçta verilecek cezanın cinsinin belirlenmesi açısından suçun unsurları kadar önemli ve cezaya etkili hususlardan biridir. Verilecek cezanın sırf "para cezası" ya da "para cezası ile birlikte ağır hapis cezası"olmasını belirlemeye etkili olan, Yasa'da belirtilen miktarın (30.000.000.- TL) artırılması yetkisi, iptali istenilen kuralla Bakanlar Kurulu'na bırakılmıştır. Bakanlar Kurulu bu yetkiyi iki kez kullanarak, 30.5.1993 gün ve 93/4473 sayılı Karar ile bu miktarı 565.000.000.- TL'ye, 11.9.2000 gün ve 2000/1291 sayılı Karar ile de 31.316.000.000.- TL'ye yükseltmiştir. Anılan düzenleme ile Bakanlar Kurulu'na söz konusu miktarı sadece artırma yetkisi verilmiş olup, bu yetki Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yayımlanan Toptan Eşya Fiyatları İndeksi dikkate alınarak, bu indekslerde gösterilen artış oranında yapabilecektir. Bu kararlar ise Resmî Gazete'de yayımlanacaktır.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuran Mahkeme, Anayasa'da yer alan "kanunsuz suç ve ceza olmaz" ilkesi uyarınca, ceza ve ceza yerine geçen tedbirlerin yasayla konulabileceğini, idarenin kişi özgürlüklerinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamayacağını, ayrıca yasama yetkisinin Türk Milleti adına TBMM'ne ait bulunduğunu, bu yetkinin devredilemeyeceğini, bu nedenlerle itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 7. ve 38. maddelerine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

Anayasa'nın 38. maddesinin ilk fıkrasında, "kimse kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz" denilerek "suçun yasallığı", üçüncü fıkrasında da "ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur" denilerek "cezanın yasallığı" ilkesi vurgulanmıştır.

Suç ve cezaların yasayla belirlenmesi, çağdaş ceza hukukunun temel ilkelerinden biridir. Günümüzde bu ilkeye uluslararası hukukta ve insan hakları belgelerinde de yer verilmektedir. İlkenin esası, kişilerin yasak eylemleri ve bunlar karşılığında verilecek cezaları önceden bilmelerini sağlamak düşüncesine dayanmaktadır. Suç ve cezaların yalnızca yasayla konulup kaldırılması da yeterli olmayıp kuralların kuşkuyla yer vermeyecek biçimde açık ve sınırlarının da belli olması gerekir. Bu bağlamda cezanın yasallığı ilkesi, bir suça uygulanacak yaptırım türlerinin, ölçülerinin hangi sınırlar içinde uygulanacağını, nelerin hangi ölçüde hafifletici veya ağırlaştırıcı neden olacağını da yasakoyucu tarafından kurala bağlanmasını gerekli kılar.

Toplu kaçakçılık suçlarında "hapis cezası ile birlikte para cezası" ya da sadece "para cezası" verilebilmesinin koşullarından olan mal veya eşyanın "gümrüklenmiş piyasa değerinin otuz milyon (31.316.000.000) lirayı geçmemesi"ne ilişkin itiraz konusu kuralda yer alan otuz milyonluk miktarı, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yayımlanan 'Toptan Eşya Fiyatları Yıllık İndeks'indeki artışlar oranında yükseltme yetkisi Bakanlar Kurulu'na verilmiştir. Bununla yasakoyucunun ülkedeki enflasyonu dikkate aldığı kuşkusuzdur. Ancak, burada önemli olan husus, Bakanlar Kurulu'na verilen bu yetkinin ne zaman kullanılacağını belli olmamasıdır. Söz konusu düzenleme ile "Toptan Eşya Fiyatları Yıllık İndeks"indeki artış oranına paralel olarak belli aralıklarla bu miktarı yükseltme zorunluluğu getirilmediğinden, Bakanlar Kurulu, istediği zaman artırma yetkisini kullanabilecektir. Böylece cezada belirsizliğe yol açılmış olacaktır.

Öte yandan, Bakanlar Kurulu Kararı ile suç yaratılmamakta veya bir eylem suç olmaktan çıkarılmamakta ise de, bunlar kadar önemli olan söz konusu suç için yasada öngörülen cezanın niteliği, para cezası veya özgürlüğü bağlayıcı ceza olarak değiştirilebilmektedir.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 38. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 7. maddesi yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Bakanlar Kurulu'nun genel ve düzenleyici işlemlerinin Resmî Gazete'de yayımlanması doğal olduğundan, fıkranın son tümcesinde yer alan "Bu kararlar Resmî Gazetede yayımlanır" kuralının Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

C- İptalin Diğer Kurallara Etkisi

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunu'un 29. maddesinin ikinci fıkrasında, yasanın belirli kurallarının iptali, diğer kimi kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa, bunların da Anayasa Mahkemesi'nce iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

1918 sayılı "Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun"un 27. maddesine 3217 sayılı Yasa ile eklenen dördüncü fıkrasının "Bu fıkradaki miktarı, Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yayınlanan "Toptan Eşya Fiyatları Yıllık İndeksi"ndeki artışlar oranında artırmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir." biçimindeki tümcenin iptali nedeniyle

uygulama olanağı kalmayan aynı fıkranın son cümlesinde yer alan "Bu kararlar Resmî Gazetede yayımlanır" kuralının da 2949 sayılı Yasa'nın 29. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iptaline karar verilmesi gerekir.

VI- SONUÇ

7.1.1932 günlü, 1918 sayılı "Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun"un 27. maddesine 3217 sayılı Yasa ile eklenen dördüncü fıkranın;

A- "Bu fıkradaki miktarı, Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yayınlanan "Toptan Eşya Fiyatları Yıllık İndeksi"ndeki artışlar oranında artırmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir." biçimindeki tümcesinin, Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

B- "Bu kararlar Resmi Gazete'de yayımlanır." biçimindeki tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE,

C- İptal edilen tümcesi nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan "Bu kararlar Resmi Gazetede'de yayımlanır" tümcesinin de 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrası gereğince İPTALİNE,

18.6.2003 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mustafa BUMİN	Haşim KILIÇ	Samia AKBULUT
Üye	Üye	Üye
Yalçın ACARGÜN	Sacit ADALI	Ali HÜNER
Üye	Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Ertuğrul ERSOY	Tülay TUĞCU
Üye		Üye
Ahmet AKYALÇIN		Mehmet ERTEN